

De IJzertijd (van 800 tot 12 voor Christus).

1 En toen was er... IJzer! Dat moeten de boeren aan het eind van de Bronstijd
2 hebben gezegd. Er is een metaal gevonden dat iedereen kan gebruiken. Brons
3 was erg duur en alleen rijke mensen en boeren konden dit betalen. IJzer was
4 minder duur. Zelfs arme boeren konden spullen kopen van ijzer zoals een bijl
5 en een schep.

6 Goedkope ijzer

7 Brons was duur omdat het niet in Nederland was. Het werd meegebracht door
8 mensen uit verre landen. IJzer was wel in Nederland te vinden. De mensen vonden
9 het meestal in het oosten van Nederland. Er was zoveel dat bijna alle boeren ijzeren
10 werktuigen* en wapens hadden.

11 IJzererts vinden

12 De boeren vonden het ijzer in ijzererts. Dit zijn kleine
13 bollen waar je het ijzer uit kan halen. In Nederland waren
14 toen nog veel moerassen. Op het water in de moerassen
15 zagen de boeren een rood laagje liggen.
16 Het moeras was een gevaarlijk gebied. Je kon er
17 wegzakken en verdrinken. Om de ijzererts toch te kunnen
18 pakken, bouwden de boeren houten wegen. Deze wegen
19 waren soms wel een paar kilometer lang.
20 Het was niet erg dat de boeren het ijzererts pakten. IJzererts wordt weer opnieuw
21 gemaakt worden door de natuur. Dit duurt ongeveer 30 jaar.

IJzererts

22 Gereedschap maken

23 De mensen konden gereedschap maken door het
24 te smeden. Het ijzererts werd warm gemaakt en de
25 smid* hamerde erop om het ijzer hard te maken en
26 er een gereedschap te maken. Dit deed de smid op
27 een smeedijzer. Dit heet smeden.
28 Een smid maakte gereedschap. Bijvoorbeeld een
29 bijl, dolk*, speer, schep, speerpunt en pijlpunt.

De smid hamert op het ijzer

30 Leven in de ijzertijd

31 De meeste boeren leefden in huizen bij elkaar. Maar
32 steeds vaker stonden de boerderijen alleen. De boeren
33 bouwden spiekers. Dit zijn schuurtjes op hoge palen
34 waarin ze spullen bewaarden.
35 Op het land verbouwden de boeren graan, bonen en
36 olie. De boeren zorgden ervoor dat het land goed
37 bemest werd. Dit deden zij door het land soms braak
38 te leggen. Dit betekent dat ze er niks zaden. Ze laten
39 de koeien op het land lopen en deze poepen goede
40 mest op het land.

Huis waarin de boeren woonden

Woordenlijst

Smid = Iemand die gereedschap maakt van ijzer.

Dolk = Een mes met twee scherpe kanten.

Opdracht 1 Moeilijke woorden

In de tekst staan een paar moeilijke woorden. Wat kun je doen?

1. Ik kijk in de context: ik lees een stukje terug of verder.
2. Ik kijk naar het plaatje.
3. Ik zoek stukjes in het woord die ik ken.
4. Ik zoek het woord op in het woordenboek.
5. Ik vraag hulp.

1. Lees regel 2. Daar staat: 'Brons was erg duur en alleen rijke mensen en boeren konden dit betalen.'

Wat is brons?

- ☐ Een materiaal dat lijkt op ijzer.
- ☐ Gereedschap.
- ☐ Een rijke boer.

2. Lees regel 9. Daar staat: 'Er was zoveel dat bijna alle boeren ijzeren werktuigen en wapens hadden.'

Wat zijn werktuigen?

- ☐ Spullen zoals een speer en een schild.
- ☐ Stukken gereedschap zoals een schep of hark.
- ☐ Dieren zoals koeien en schapen.

3. Lees regel 12. Daar staat: 'De boeren vonden het ijzer in ijzererts.'

Wat zou jij doen om te weten van ijzererts betekent?

- ☐ Ik kijk in de context: ik lees een stukje terug of verder.
- ☐ Ik kijk naar het plaatje.
- ☐ Ik zoek stukjes in het woord die ik ken.
- ☐ Ik zoek het woord op in het woordenboek.
- ☐ Ik vraag hulp.

Wat betekent ijzererts?

4. Lees regel 13. Daar staat: 'In Nederland waren toen nog veel moerassen.

Wat zijn moerassen?'

- ☐ Een stuk land met veel zand.
- ☐ Een stuk land met veel water en planten.
- ☐ Een stuk land met veel bomen.

5. Lees regel 23. Daar staat: 'De mensen konden gereedschap maken door het te smeden.

Wat betekent smeden?'

- ☐ IJzer smelten, in een vorm schenken en iets maken.
- ☐ IJzer warm maken, buigen en iets maken.
- ☐ IJzer warm maken, erop slaan en iets maken.

6. Lees regel 36. Daar staat: 'De boeren zorgden ervoor dat het land goed bemest werd.

Wat betekent bemesten?'

Wat zou jij doen om te weten van bemesten betekent?

- ☐ Ik lees een stukje terug of verder (de context).
- ☐ Ik kijk naar het plaatje.
- ☐ Ken ik een stukje van het woord?
- ☐ Ik zoek het woord op in het woordenboek.
- ☐ Ik vraag wat het woord betekent.

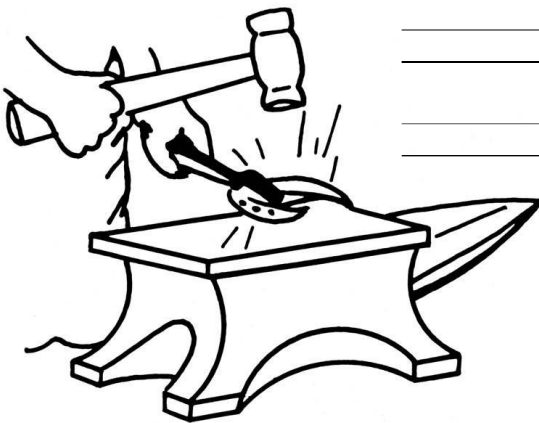
Wat betekent bemesten?

Opdracht 2 Wat weet je nu?

Kijk naar de tekst en de plaatjes bij de tekst. Wat heb je nu geleerd over ijzer?

Waar werd het ijzer gevonden?

Hoe maakten ze van de ijzererts gereedschap?

Wat maakten ze van het ijzer?

Opdracht 3 Vragen bij de tekst

Lees de vragen. Geef het goede antwoord.

1. Lees regel 7. Daar staat: 'Het werd meegebracht door mensen uit verre landen.

Wat wordt er bedoelt met het?'

- ☐ ijzer
- ☐ brons
- ☐ geld

2. Lees het stukje **Goedkope ijzer**.

Waarom was ijzer goedkoper dan brons?

3. Lees het stukje **IJzererts vinden**.

a) Waar vonden de boeren ijzererts?

b) Wat deden de boeren om bij de ijzererts te komen?

4. Lees het stukje **Gereedschap maken**.

Zet de stappen van ijzer smeden in de goede volgorde.

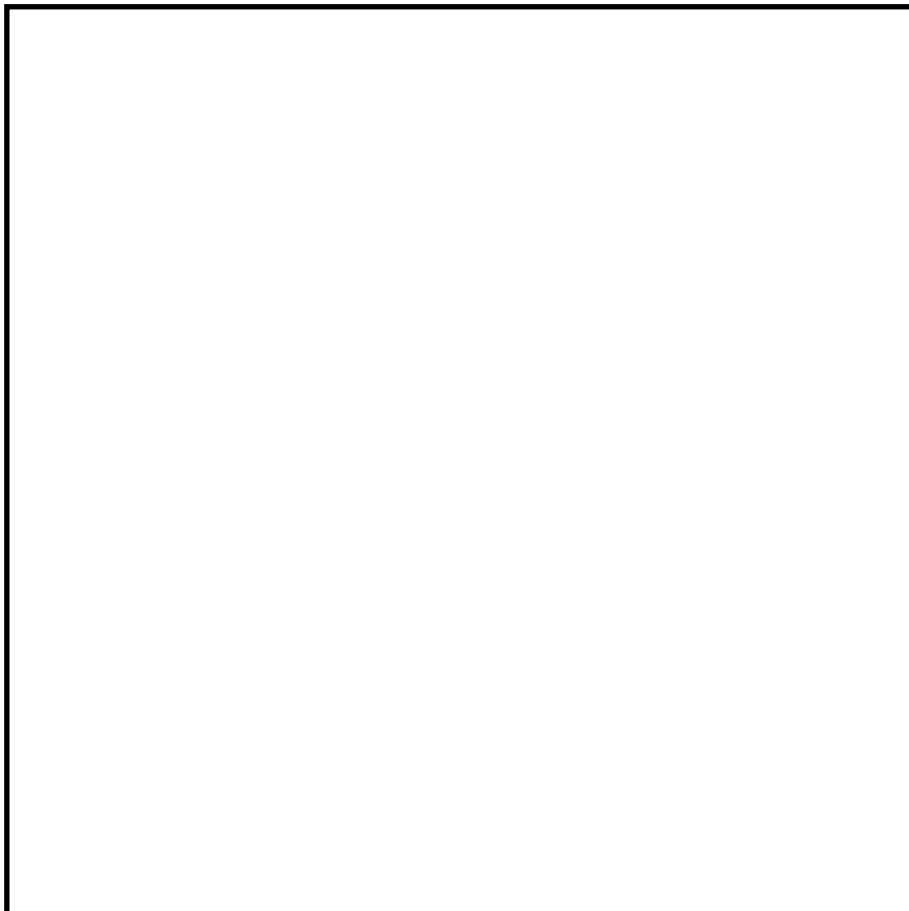
- _____ Op het ijzer hameren om het hard te maken.
- _____ De ijzererts warm maken.
- _____ Gereedschap maken zoals een bijl of schep.
- _____ IJzererts zoeken.

Opdracht 4 Je eigen spieker maken

Lees het stukje **Leven in de ijzertijd**.

Je bent een boer in de ijzertijd en hebt je eigen huis met spieker. Hoe ziet deze spieker eruit? Wat bewaar je hier?

Maak de tekening hieronder:

Antwoorden

Opdracht 1:

1. Een materiaal dat lijkt op ijzer.
2. Stukken gereedschap zoals een schep of hark.
3. Voorbeeld: Dit zijn kleine bollen waar je het ijzer uit kan halen.
4. Een stuk land met veel water en planten.
5. IJzer warm maken, erop slaan en iets maken.
6. Voorbeeld: Mest over een land uitstrooien.

Opdracht 2:

Waar werd het ijzer gevonden?

Voorbeelden: In Nederland. In moerassen.

Hoe maakten ze van de ijzererts gereedschap?

Voorbeeld: Ze maakten het warm, sloegen erop om het hard te maken en buigen het tot een gereedschap.

Wat maakten ze van ijzer?

Voorbeelden: Speren, pijlen, scheppen.

Opdracht 3:

1. brons
2. Voorbeeld: IJzer kwam uit Nederland.
3. a) Voorbeeld: In Nederland. In het moeras.
b) Voorbeeld: Bouwden houten wegen.
4. 3, 2, 4, 1
5. Dit zijn schuurtjes op hoge palen waarin ze spullen bewaarden. Zie afbeelding.